չէր յունուարին, այժմ հնարաւոր է դառնում, և մեծ պետութիւնները մտածում են, կամ, դուցէ, սկսել են բանակցութիւններ վարել Ռուսաստանի հետ թէ տնտեսական և թէ քաղաքական հարցերի վերաբերմամբ:

Հայաստանի կառավարութիւնն ևս չի կարող անտեսել այն կարևոր և նշանակալից փաստը, որ այժմ գոյութիւն ունի Ռուսաստանն իր իշխանութեամբ և որն արդէն մտել է Անդրկովկաս: Հետաքրքրական է այժմէն իսկ պարզել, թէ ի՞նչ վերաբերմունք ունի նա դէպի անդրկովկասեան հանրապետութիւնները: Տեղեկութիւններն ասում են, որ Ադրբէջանի անկախութիւնն ըդունուած է նրա կողմից, իսկ ի՞նչ է վերաբերմունքը դէպի Հայաստանը: Հայաստանի կառավարութիւնն ունի հիմունքներ պնդելու, որ Խորհրդային Ռուսաստանի կողմից ճանաչուած է, ճանաչուում է և պէտք է ճանաչուի յետագայում ևս Հայաստանի անկախութիւնը. դա իրօք նորութիւն չէ, 1917 թ. դէկրետն ու համառուսական համագումարի որոշումը հաստատում են այդ փաստը: Մենք հիմք չունենք ասելու, թէ դէկրետն ու որոշումը կորցրել են իրենց ուժը. բացի այդ, մեր հիւպատոսների զեկուցումները ցոյց են տալիս, որ թոյլատրւում է իրենց շարունակելու գործը հայկական դրօշակի տակ: Հայաստանի կառավարութիւնը երբեք դէմ չէ բանակցութիւններ սկսելու Խորհրդային Ռուսաստանի հետ այն հիմունքներով, ինչ որ նախատեսնում են բոլշևիկեան դէկրետները:

Երէկ երեկոյեան, ժամը 8-ին Թիֆլիսից տեղեկութիւն ստացուեց, որ իրեն կարմիր անուանող ինչ որ մի զօրամաս՝ գրաւելով Եւլախը՝ շարժւում է Ղարաբաղ և նպատակ ունի Ղարաբաղի ու Զանգեզուրի վրայով անցնել Նախիջևան ու միանալ Տաճկաստանին: Կառավարութիւնն անմիջապէս հեռագրեց Բաքու և Մոսկւա ճշտելու, թէ ո՞ւմ է պատկանում այդ զօրամասը, ի՞նչ նպատակներ ունի և, վերջապէս, ի՞նչ միջոցներ են ձեռք առնում թիւրիմացութիւնները կանխելու համար:

Այն, ինչ որ կատարւում է այժմ Սան Ռէմօում և Կովկասում, միանգամայն տարբեր են իրարից: Համաձայնեցնել, դնել մի ճանապարհ թէպէտ դժուար է, այնուամենայնիւ կառավարութիւնը կանգնած է հին տեսակէտի վրա, այն է՝ համակերպել իր քայլերը դլխաւոր նպատակի իրագործման՝ Միացեալ Հայաստանի պահպանման: Տաճկաստանի ամբողջութեան համար ցոյց տրուած ամէն օժանդակութիւն հայկական դատին վնասել կը նշանակէ, որովհետև առանց Տաճկահայաստանի չկայ՝ Հայաստան: Մեր անկախութիւնը, որ ճանաչուած է խորհրդային իշխանութեան կողմից և խորհրդաժողովի ցանկութիւնը՝ լինել ուժեղ, չեն խանգարում միմեանց և մեր դերապոյն ձգտումն է անկախ և ուժեղ Հայաստանի վրա տեսնել տեւական խաղաղութիւնը:

Վերջին երեք շաբաթւայ ընթացքում Հայաստանի ճակատներում հանդիստ է տիրել. Կարսի վերաբերմամբ տարածուած լուրերը ստայօդ են միանգամայն և հերքուած են հէնց իրենց՝ մահմետական ներկայացուցիչների կողմից:

Արագ թափով կատարւում է ներքին կազմակերպութեան գործը, որ դնում է երկու ուղղութեամբ. —

Նախապատրաստել ուժեր երկիրը գրաւելու համար և ուժեղացնել բանակը. վերջին նպատակով հասարակական կամ պետական հիմնարկութիւններից յետ են կանչուած բոլոր զինապարտները, որպէսի հանգամանքը հնարաւորութիւն ընձեռեց մեզ ազատելու բարձր տարիքի զինապարտներին և վերացնելու զօրքի մէջ եղած իրաւացի դժգոհութիւնը:

Դժուար գրութիւն է ստեղծուել պարենաւորման տեսակէտից. մեր պաշարը չնչին է, այդ մասին պարտք եմ համարում յայտարարել ձեզ: Դրա